

JAARVERSLAG 2021

HOE GAAN WE OM MET DE RUIMTE

**ARCHITECTUUR
INFORMATIECENTRUM
ALKMAAR**

Zeilerboulevard 24, Bergen aan Zee - Foto: Lody Trap Architecten

Colofon

Fotocredits: Omslag: Zeilerboulevard 24, Bergen aan Zee - Foto: Lody Trap Architecten

Pagina 4, 5, 13, 14, 15, 17, 18, 19 en 20: Ed Diepenmaat

Vormgeving en productie: De Wilde Muis - www.dwm.nu

Copyright: Architectuur Informatiecentrum Alkmaar (AIA)

ISSN: 2542-6532 15^e uitgave

INHOUDSOPGAVE

Bestuursverslag **4**

AIA-LEZING

Meer landschap, meer buitenruimte, op een kleinere oppervlakte
Door Hanneke Kijne (MORE landscape) **6**

Opkomst van nieuwe woonvormen in Nederland
Door Jan Nico Wigboldus (Bureau Stedelijke Planning B.V.) **8**

AIA-FILM

De Rijksbouwmeester, de kracht van de verbeelding
Documentaire over het werk van Floris Alkemade **10**

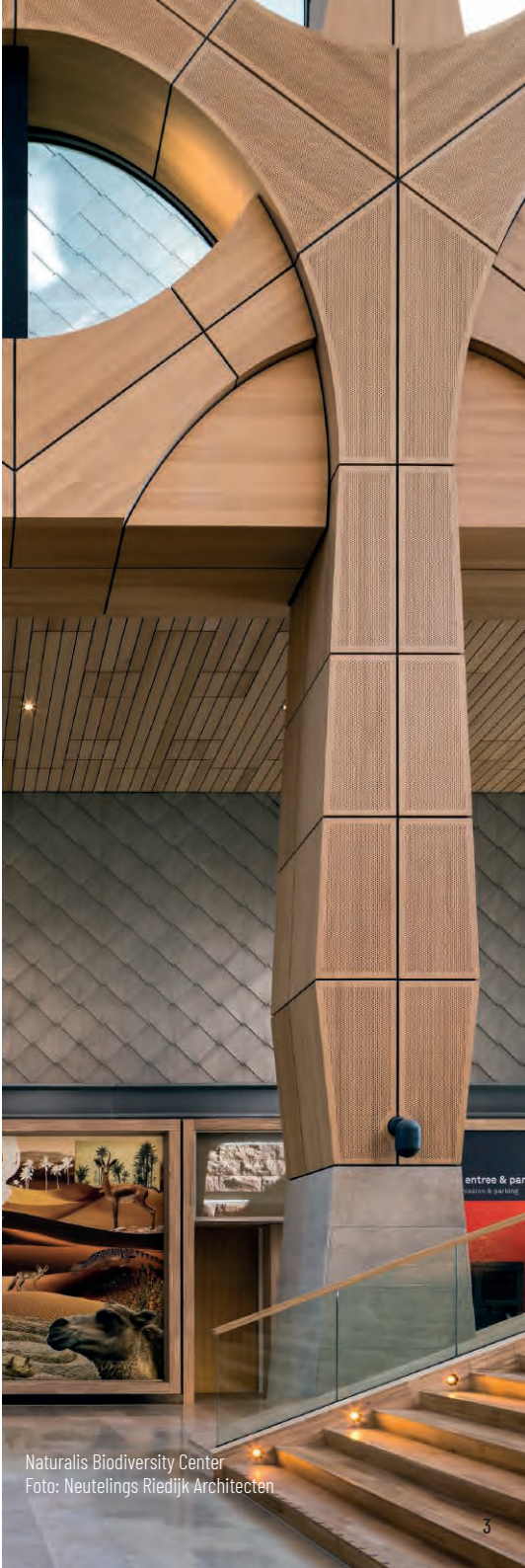
AIA-BEZOEK

Excursie Leiden **12**

AIA-EVENT

Fietstocht Piet Tauber **16**

Architectuurroute Bergen aan Zee **18**

Naturalis Biodiversity Center
Foto: Neutelings Riedijk Architecten

BESTUURSVERSLAG

HOE GAAN WE OM MET DE RUIMTE

Het thema voor 2021 was 'Hoe gaan we om met de ruimte'. De hoop dat we in 2021 meer aandacht aan zouden kunnen besteden aan het jaarthema is maar gedeeltelijk bewaarheid. Ook in dit tweede jaar van de coronapandemie was er geen ruimte voor een compleet programma.

In de eerste helft van het jaar werden twee lezingen met publiek georganiseerd en werd een film getoond die door iedereen thuis kon worden bekeken. Voor beide activiteiten was ruime belangstelling. In de eerste lezing nam Hanneke Klijne ons mee in een beschouwing over hoe om te gaan met het landschap in een beperkte ruimte. De tweede lezing, gegeven door Jan Nico Wigboldus, haakte in op de woningnood in Nederland. Niet alleen met de vraag hoeveel woningen we in Nederland tekort komen, maar vooral voor wie er gebouwd moet worden en wat daarvoor de mogelijkheden zijn.

Verder streamden wij een inspirerende film van vertrekkende rijksbouwmeester Floris Alkemade over de toekomst van Nederland en de kunst van de verbeelding, de kunst om van richting te veranderen.

De tweede helft van 2021 is vooral gebruikt voor het houden van een aantal excursies. In samenwerking met de Bond van Nederlandse Architecten werd een bezoek gebracht aan Leiden. Na een mooie introductie over de ontwikkeling van de stad en een wandeling door de binnenstad, ging de aandacht uit naar gebouwen met een nadruk op hergebruik / circulariteit van bouwmaterialen.

In Alkmaar werd samen met de Historische Vereniging Alkmaar gefietst langs de bouwkundige nalatenschap van Piet Tauber.

En bij gelegenheid van de Kunst10Daagse in Bergen organiseerden wij een fietsexcursie langs de meest recente architectuurproducten in Bergen aan Zee. De belangstelling hiervoor was overweldigend.

Voor een oplossing van de woningproblematiek bracht 2021 helaas weinig nieuws. Wel werden enkele bakens verzet. Zo werd in 2021 na een eindeloze periode van coalitievorming, eindelijk een nieuw kabinet gevormd. En werd daarbij dankzij druk van vele kanten, in de figuur van Hugo de Jonge, weer een minister aangesteld voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Onze verwachtingen zijn hoog gespannen.

Op zijn bord liggen grote klussen als de woningnood, de ruimteproblematiek in Nederland en de introductie van de Omgevingswet. En samen met zijn collega's in het kabinet zal hij zijn schouders ook moeten zetten onder de klimaatcrisis en de stikstofproblematiek.

Enkele opvallende stappen zijn intussen gezet. Zo is de vaststelling van de Omgevingswet weer uitgesteld, wordt er paal en perk gesteld aan de bouw van datacenters en is de verhuurderheffing stopgezet. Met name dat laatste zal er toe moeten leiden dat woningbouwcorporaties hun taak voor de volkshuisvesting weer op kunnen pakken. Wij zijn extreem benieuwd naar de verdere ontwikkelingen en wensen minister De Jonge veel succes.

Ook als AIA staan we ook voor diverse vernieuwingen. Belangrijke bestuurlijke vernieuwingen doen zich voor zowel bij onze thuisbasis als bij onszelf. Wat ons zelf betreft, in ons bestuur komen plaatsen vrij voor zowel (extra) bestuursleden als voor de voorzittersfunctie. Gesprekken daarover zijn gaande.

Onze thuisbasis is zoals bekend De Stichting Kunstuitleen Alkmaar. Lia Wagenaar, vele jaren bij de Kunstuitleen onze steun en toeverlaat, ging begin 2022 met pensioen. Wij danken haar voor jarenlange trouwe ondersteuning van het AIA en wensen haar alle goeds. Inmiddels hebben wij haar opvolgster Saskia Tesselaar mogen verwelkomen. Ook is bij de kunstuitleen

een nieuwe directeur haar werkzaamheden gestart. Graag gaan wij uit van een blijvende vruchtbare samenwerking.

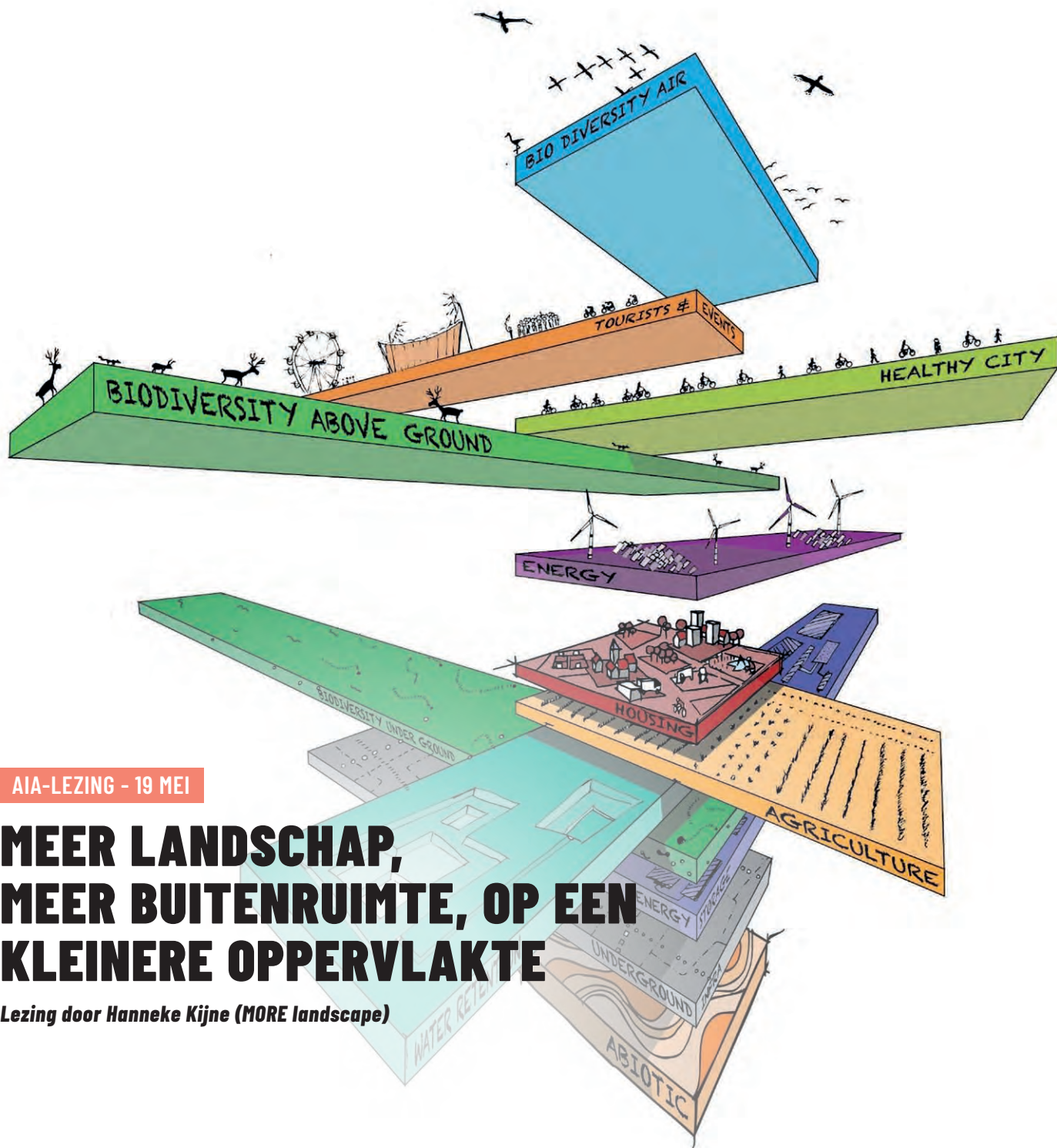
Intussen wordt hard gewerkt aan de vernieuwing van onze website. Het resultaat hiervan zal binnenkort worden gepresenteerd.

En last but not least moest in het afgelopen jaar onze wethouder cultuur Christian Braak zijn zetel inleveren. Inmiddels zijn de gemeenteraadsverkiezingen gepasseerd en zullen wij binnenkort kennis maken met een nieuwe wethouder cultuur voor de volgende vier jaar.

Als AIA gaan wij onverschrokken verder met het maken van mooie programma's op het werkterrein van architectuur en ruimtelijke ordening.

Ed Diepenmaat, voorzitter AIA

AIA-LEZING - 19 MEI

MEER LANDSCHAP, MEER BUITENRUIMTE, OP EEN KLEINERE OPPERVLAKTE

Lezing door Hanneke Kijne (MORE landscape)

Wilhelminaplein Leeuwarden - Foto: Pieter Kers

Door woningbouw binnenstedelijk te ontwikkelen voorkomen we dat we het landschap buiten de stad verder exploiteren. Dit landschap hebben we hard nodig voor natuurgebieden, wateropvang, biodiversiteit, CO2- en fijnstofopvang, voedselproductie en recreatie. Inbreidingsontwikkelingen zoals die langs de kanaaloevers in Alkmaar zijn dus wenselijk. Maar dat inbreiden kan alleen als er met deze ontwikkelingen voldoende aandacht gaat naar de kwaliteit van de buitenruimte. Op de schaal van de stad tot aan de schaal van de tuin en straat, met ook hier voldoende ruimte voor flora en fauna, wateropvang, CO2-opvang en schaduw. Die buitenruimte is ook nodig voor de grotere aantallen inwoners, om buiten te kunnen wandelen, sporten en spelen. Tegelijk wordt ook de ondergrond van de buitenruimte steeds voller. We hebben meer landschap, meer buitenruimte nodig, op een kleinere oppervlakte. De lezing vond plaats via Zoom.

Hanneke Kijne is oprichter en eigenaar van het ontwerp bureau MORE landscape. Van 2006-2019 was ze als projectleider en hoofdontwerper mede-eigenaar van HOSPER. Sinds 2018 is Hanneke hoofd landschapsarchitectuur van de master-opleiding Landschapsarchitectuur bij de Academie van Bouwkunst in Amsterdam. Ze is lid van de welstandscommissie Utrecht, en bestuurslid van de NHBos stichting. Haar entreerede uit 2018 bij de Academie van Bouwkunst is gepubliceerd: 'MORE landscape, the need for a new perspective'.

Marktplaats Dokkum - Foto: Luuk Kramer

Nieuwe Markt Roosendaal - Foto: www.ipvdelft.nl

AIA-LEZING - 22 SEPTEMBER

OPKOMST VAN NIEUWE WOONVORMEN IN NEDERLAND

Lezing door Jan Nico Wigboldus (Bureau Stedelijke Planning B.V.)

Steeds meer Nederlanders willen anders wonen dan in een gangbaar rijtjeshuis of appartement. Dit leidt tot het ontstaan van nieuwe woonvormen. Velen denken hierbij aan Tiny Houses. Het is echter veel breder dan dat. Wat zijn deze nieuwe woonvormen? Wat zijn de belangrijkste aanleidingen voor de opkomst ervan? Wie willen er in wonen? Hoe komen ze tot stand en welke kansen en belemmeringen liggen er? Hoe zien we eruit? Wat is, mede in het licht van het woningtekort, de maatschappelijke betekenis ervan? Jan Nico Wigboldus gaat in zijn lezing in op deze vragen en geeft een beeldend overzicht van nieuwe woonvormen. Ook gaat hij graag met de deelnemers in gesprek over kansen en mogelijkheden voor nieuwe woonvormen in de regio Alkmaar.

Het Polder Hofje, Anna Paulowna - Foto: Polder Hofje / NHD

Minitopia Poeldonk, Den Bosch - Foto: www.architectuur.nl

Stichting Knarrenhof, Zwolle

Jan Nico Wigboldus is Managing consultant Wonen bij Bureau Stedelijke Planning B.V. Hij werkt met zijn team in opdracht van publieke en private partijen aan strategische woonvraagstukken. Hiervoor was hij manager Wonen bij de gemeente Utrecht. Eerder werkte hij hier als bestuursadviseur, strategisch beleidsadviseur en project- en procesmanager aan uiteenlopende maatschappelijk en bestuurlijke complexe vraagstukken. Hij begon zijn loopbaan als adviseur en projectleider bij DHV, de Provincie Zuid-Holland en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Foto's: www.stedplan.nl

AIA-FILM - 19 MEI

DE RIJKSBOUWMEESTER, DE KRACHT VAN DE VERBEELDING

Documentaire over het werk van Floris Alkemade

Rijksbouwmeester Floris Alkemade wil de ruimtelijke inrichting van Nederland verbeteren. Bij het ontwerpen moeten de urgente vraagstukken in de samenleving meer aandacht krijgen. We lopen vast als we op deze manier doorgaan. Het land vervuilt. De bodems raken uitgeput. Het klimaat verandert. Het roer moet om.

Onafhankelijk filmmaker André de Laat volgde Floris Alkemade drie jaar lang achter de schermen. Wat doet de Rijksbouwmeester? Wie is de persoon die deze unieke functie momenteel uitoefent? Wat wil hij bereiken? De Rijksbouwmeester is de belangrijkste adviseur van de regering voor architectuur en stedenbouw. In die rol waakt hij over de architectonische kwaliteit van de rijksgebouwen en geeft hij advies over heikele kwesties op het gebied van ruimtelijke ordening. Hij is tegelijk creatief denker, aanjager en boegbeeld. Tot september 2021 wordt deze functie vervuld door architect en stedenbouwkundige Floris Alkemade. De camera volgt hem op zijn missie om onze leefomgeving met creatieve oplossingen te verbeteren.

De prijsvragen die hij uitschrijft, over de vernieuwing van de stadswijken en het platteland, worden met enthousiasme ontvangen en veel architectenbureaus leveren ideeën voor de verbetering van de ruimtelijke inrichting van ons land.

De documentaire toont hoe Floris Alkemade positie kiest bij de perikelen over de verbouwing van het Binnenhof en bij de bouw van het Namenmonument in Amsterdam.

We volgen hem in de kelders, zolders en bouwputten van de rijksgebouwen waar hij verantwoordelijk voor is. En hij neemt ons mee naar de zolder van zijn woning waar de kracht van de verbeelding alle ruimte krijgt. Zo ontstaat een persoonlijk portret en een inspirerend filmmozaïek van ideeën, argumenten, meningen en ontwerpen.

Maker André de Laat was digitaal aanwezig en achteraf was er ruimte voor het uitwisselen van gedachten.

De onafhankelijke documentaire 'De Rijksbouwmeester - de kracht van de verbeelding' is een coproductie van AdeL Producties en Multi Media Impuls. De film is tot stand gekomen met steun van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het BPD Cultuurfonds.

Floris Alkemade:

“De vragen waar wij mee worstelen zijn de vragen waar op dit moment de hele planeet mee worstelt. Als wij Nederland volkomen verduurzamen dan is de planeet niet gered; Nederland is te klein, we zijn met te weinig mensen. Het is wel zo dat we in dit land kennis kunnen ontwikkelen die exporteerbaar is en opschaalbaar. En dan is de impact ineens gigantisch.”

AIA-BEZOEK - 1 OKTOBER

EXCURSIE LEIDEN

In samenwerking met BNA

Naturalis Biodiversity Center - Foto: Scagliola Brakkee Fotografie / Neutelings Riedijk Architecten

Op vrijdag 1 oktober 2021 vond er weer de binnenlandexcursie plaats in samenwerking met de BNA. Dit jaar hadden wij gekozen voor Leiden, waarbij we vooral de hedendaagse projecten aan het licht wilden brengen. Tijdens de excursie startten we met een lezing over Leiden. Hierna volgde een rondleiding. Na de lunch maakten we een stadswandeling door Leiden onder leiding van de getrainde gidsen van het Rijnlands Architectuur Platform (RAP).

We hebben de volgende projecten bezocht:

- Stationsgebied (Lorentz), Stationsplein
- De Lakenhal,
- Oude Singel 32
- Portiersloge,
- Langegracht 70K
- Singelbruggen,
- Singelpark
- Meelfabriek,
- Oosterkerkstraat / Zijlsingel
- Dakwoning Clarensteeg 7
- The Field
- Biopartner 5
- Level 2
- Naturalis, Biodiversity Centre

Organisatie:

AIA- Alkmaar

Ed Diepenmaat
Joost Breebaart

Lokaal Netwerk Noord-Holland Regionaal BNA

Nanine Carree
Ron Bets
Richard Gouverneur
Tom Valks

Programma

09:30 Aankomst PLNT Leiden.

10.30 Lezing door Martin Verwoest, stedenbouwkundige bij de gemeente Leiden over de ontwikkeling van Leiden

12.30 Stadswandeling olv gidsen van R. A. P.

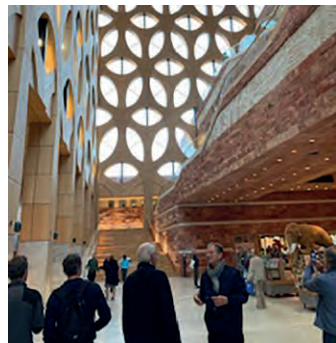
13.30 Lunch. The Field

15.00 Biopartner 5, Oestgeest
Rondleiding door Jan Willem ter Steege, van Steege Popma Architecten

15.30 Level 2, Leiden
Archect. Meijer en van Schooten b.v.

16.00 Naturalis, Biodiversity Centre, Leiden
Architect Neutelings en Rietdijk
Borrel. BMN Heemstede, Cruquius.

AIA-EVENT - 22 AUGUSTUS

FIETSTOCHT PIET TAUBER

Architectuur Fietsroute door Alkmaar

De in 2020 uitgestelde architectuur fietstocht langs de door Piet Tauber ontworpen woonhuizen en kantoor-gebouwen is opnieuw ingepland. De nieuwe datum is zondag 22 augustus 2021. Alles was al kant klaar om er een leerzame en leuke middag van te maken. De versoepelingen van de coronamaatregelen maken het mogelijk om nu in overzichtelijke groepen van ongeveer 8 personen + een gids op pad te gaan.

Piet Tauber (1927-2017) is een van de toonaangevende Alkmaarse architecten. Hij werd geboren in Oudorp als zoon van metselaar en

architect Hendricus Tauber, en keerde na zijn studie aan de TH Delft terug naar Alkmaar om zich er in 1955 te vestigen als zelfstandig architect. Hij ontwierp zijn eigen woonhuis met kantoor aan de Westerweg. Zijn oeuvre omvat onder meer de Provinciale Bibliotheek Friesland (Leeuwarden), de Nederlandse Ambassade in Washington en vele Alkmaarse gebouwen. Tauber ontwierp tijdloze gebouwen, was wars van modes en stijlen. Vakmanschap en bouwen naar opdracht stonden voor hem bovenaan.

De fietstocht wordt georganiseerd door het Architectuur Informatiecentrum Alkmaar (AIA) in samenwerking met de Historische Vereniging Alkmaar (HVA). We komen langs door Piet Tauber ontworpen woonhuizen, waaronder dat van hem zelf, de HTS aan de Bergerweg, kantoorgebouwen zoals voor de KVK aan de Kennemersingel, en als hoogtepunt de TelefoonCentrale aan de Koelmalaan. Het vormt een logisch vervolg op de oeuvre tentoonstelling die het AIA in 2015 organiseerde, en de aanwijzing van de Telefooncentrale als gemeentelijk monument, in nauwe samenwerking met de HVA en de gemeente Alkmaar.

AIA-EVENT - 29 OKTOBER

ARCHITECTUURROUTE BERGEN AAN ZEE

Fietsexcursie bij gelegenheid van de Kunst10daagse

Foto: Erik Boschman / www.architectuur.nl

Zeilerboulevard 34, Bergen aan Zee - Foto: Lody Trap Architecten

De architectuurroute voert langs 24 interessante panden in Bergen aan Zee. De tocht wordt begeleid door betrokken architecten. Startplaats van de excursie is Fisher's Restaurant in Bergen aan Zee. Onder het genot van een kopje koffie krijgt u een beschrijving van de excursie en een korte schets van het dorp Bergen aan Zee door Maarten Min. Ook ontvangt u een brochure van de tocht.

Daarna start de fietstocht. Tijdens de fietstocht zullen enkele bijzondere staaltjes van architectuur door de aanwezige architecten nader worden belicht. De fietstocht gaat voornamelijk langs woonhuizen, slechts op een enkele plek kan binnen worden gekeken. Bij het Zeehuis NIVON wordt aangelegd voor een verfrissing. De excursie eindigt weer bij Fisher's waar onder het genot van uw eigen drankje kan worden nagepraat.

Eigenlijk een villadorp

Bergen aan Zee is eigenlijk nog heel jong. In 1907 ontving landschapsarchitect Springer de opdracht voor het ontwerpen van een villadorp aan zee, westelijk van Bergen. Voor die tijd was er niks. Opdrachtgever was de familie Van Reenen die in 1851 de heerlijkheid Bergen kocht op een veiling. Springer ontwierp in Engelse stijl twee lusvormige gebiedjes ter weerszijden van de ontsluitingsweg naar het dorp, de Zeeweg. De lussen omsloten het Parnassiapark en het Engelse Veld en vormden het kader voor de bouw van uitsluitend vrijstaande villa's en voor enige hotelaccommodatie. Aan de buitenzijde van het Engels Veld verscheen in 1908 ook het eerste van drie koloniehuisen. Architect Berlage ontwierp later tussen de twee lussen een compacte kern met een dorpskerk en een plein, later aangevuld met meer voorzieningen waaronder een station voor stoomtram Bello.

Maar in de 2e wereldoorlog wordt aan het dorp veel schade aangericht door de aanleg van de Atlantic Wall. De helft van de villa's verdween. Na de oorlog bleven de ontwerpen van Springer en Berlage de basis voor de wederopbouw. En kwamen er villa's bij van de architecten van die tijd. Intussen is de tramlijn al lang geleden opgeheven. De verblijfsfunctie heeft verder gestalte gekregen met enkele hotels, appartementen en pensions. Het karakter als een exclusief villadorp heeft Bergen

aan Zee door de jaren heen behouden.

In die zin is Springer in zijn opdracht volkomen geslaagd: niet gebouwd als een gangbare badplaats. De grond is er nu peperduur en alleen welgestelden kunnen het zich permitteren nieuwe villa's te laten bouwen. Van de hand van gerenommeerde architecten zijn er recent nieuwe villa's verzeen, waar hoe dan ook veel over wordt gesproken. De fietstocht gaat vergezeld van een brochure met de villa's waar de tocht langskomt.

A collage of six images illustrating various architectural activities:

- AIA-ARCHITECTUURPRIJS**: Three men in suits, one holding an award.
- EXPOSITIES**: A long table displaying architectural models and documents.
- LEZINGEN**: A man gesturing while speaking to an audience.
- EXCURSIES**: A group of people looking at a large architectural model.
- FILMS**: A modern building with a curved facade.
- ARCHITECTUURWANDELINGEN EN FIETSRUTES**: A group of people walking outdoors.

**ONDERSTEUN ONZE ACTIVITEITEN
WORD VRIEND!**

Vrienden van de architectuur zijn vrienden van het AIA.
WORD OOK VRIEND! Vanaf 20 euro per jaar.

Meld u aan via info@aia-alkmaar.nl

**ARCHITECTUUR
INFORMATIECENTRUM
ALKMAAR**

Het doel van stichting Architectuur Informatiecentrum Alkmaar (AIA) is het bevorderen van de belangstelling voor stedenbouw en architectuur door het organiseren van lezingen, tentoonstellingen, films en de jaarlijkse Dag van de Architectuur.

Bestuur

Ed Diepenmaat, voorzitter
Bernard Faber, secretaris/penningmeester
Joost Breebaart, lid
Victorien Koningsberger, lid
Janwillem Snieder, lid

Bestuur-ondersteunend

Richard Gouverneur
Kees van Hoek
Robin Hurts
Jasper Klinkhamer
Neeltje de Leur

Programmaraad

Ernest Briët, directeur Stichting Landschap Noord-Holland
Robert Chamski, opleidingscoördinator bouwkunde Inholland
Arnold Henselmans, directeur Henselmans Bouwbedrijf
Ingrid Langenhoff
Maarten Min, Min2 bouw-kunst
Henk de Visser, contact Boerderijstichting en Puienprijs
Rob de Vries, architectenbureau DVUA
Erna Winters, directeur Bibliotheken Kennemerwaard
Nico Zimmermann, ITZ-A architecten

Architectuur Informatiecentrum Alkmaar
Postadres: Bergerweg 1, 1815 AC Alkmaar
072-5124648
info@aia-alkmaar.nl
www.aia-alkmaar.nl
facebook.com/aia-alkmaar

Het AIA wordt ondersteund door

HOOFDSPONSORS

SPONSORS

Bespaar-Adviseur BV

BNA Noord-Holland Regionaal

Breddels Architecten

Frans Tauber | interieurarchitect

Gouverneur Architectuur

Indulite BV

Jan de Wit Architect

Jos Ooijevaar Architect Meubelmaker

kerssens | de ruiter architecten

Klous + Brandjes Architecten

Ir. A.E. Küpfer

Rietvink Architecten

Rob de Vries DVUA

ARCHITECTUUR
INFORMATIECENTRUM
ALKMAAR